

Majandus- ja tööstusministri käskkirja „Toetavad tegevused töötingimuste edendamiseks“ eelnõu seletuskiri

I Sissejuhatus

Käskkirja kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 10 lõigete 2 ja 4 alusel.

Käskkirjaga reguleeritakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027” (edaspidi *rakenduskava*) poliitikaeesmärgi 4 „Sotsiaalsem Eesti“ erieesmärgi (d) „Edendada töötajate, ettevõtete ja ettevõtjate kohanemist muutustega ning aktiivse ja tervena vananemist ning tervislikku ja hästi kohandatud töökeskkonda, kus ohjatakse terviseriske“ meetme 21.4.3.1 „Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine“ toetuse andmise tingimusi ja korda.

Käskkirjaga toetatakse tegevusi, mille sihiks on töötervishoiu ja tööohutuse ning töösuhete edendamine ning osalemine töötavatele pikaajalise haigusega inimestele toetusüsteemi kujundamises ja tegevuste koordineerimises.

Tegevusi viiakse ellu ja kulusid tehakse ajavahemikul 01.07.2023–31.12.2029.

Meetme eelarve on 30 675 357 eurot (Euroopa Sotsiaalfond+ toetus 21 472 750 eurot ja riiklik kaasfinantseering 9 202 607 eurot). Käskkirjas sisalduvate toetuse andmise tingimuste (edaspidi *TAT*) eelarve on 3 470 414 eurot, sh Euroopa Sotsiaalfond+ toetus 2 429 289,80 eurot, millele lisandub riiklik kaasfinantseering 1 041 124,20 eurot.

TAT on seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses ning selle kohta on koostatud täpsem mõjuanalüüs seletuskirja IV osas. Tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid, artikli 73 punktist 2 ja artikli 74 punktist 1, on toetuskeemi rakendamise kohta koostatud riskide hindamise analüüs (seletuskirja lisa 2).

ESF+ vahendite kasutamisel perioodil 2021–2027 Eestis on aluseks rakenduskava, mis on koostatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artiklis 10 nimetatud partnerluslepet arvestades ja mille on kinnitanud nii Vabariigi Valitsus kui Euroopa Komisjon. Rakenduskava viiakse ellu perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 1 lõike 1 punkti 1 alusel. *TAT* kinnitatakse majandus- ja infotehnoloogiaministri käskkirjaga *ÜSS2021_2027* § 10 lõigete 2 ja 4 alusel.

Vastavalt *ÜSS2021_2027* § 10 lõikele 2 tuleb rakendusasutusel rakenduskavas ja meetmete nimekirjas märgitud eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks koostada meetme rakendamiseks *TAT* ja lõikele 4 määrata selle elluviija.

TAT sisaldab eesmärkide ja tegevuste kirjeldust, eelarvet, toetatavate tegevuste sihtrühma, tulemusi, seost Eesti pikaajalises arengustrateegia „Eesti 2035“ (edaspidi *Eesti 2035*) sihtide ja arengukava eesmärkidega ning rakendamise tingimusi.

TAT tegevused panustavad Eesti 2035 eesmärkidesse nüüdisajastada töötervishoid tervist toetavaks ja vähendada inimeste töövõimekadu, mille saavutamiseks tuleb: 1) suurendada tööturu osaliste teadlikkust ning kujundada tõhus töötervishoiu süsteem ja tööohutuse teenused töötaja füüsilise ja vaimse tervise probleemide ennetamiseks ja 2) ennetada püsiva töövõimekao väljakujunemist¹. Samuti rõhutab Eesti 2035 vajadust valmistuda tulevikutööks, mille saavutamiseks tuleb muu hulgas vajaduspõhiselt ajakohastada tööõiguse ja töökeskkonna reegleid, lähtudes töövormide muutumisest².

Toetatavad tegevused on kujundatud kooskõlas heaolu arengukava 2023–2030 alaeesmärgiga 2, mille kohaselt tuleb toetada tööandjaid ja töötegijaid tööohutusnõuete täitmisel ja töökeskkonnariskide maandamisel, arvestades spetsiifiliste töökeskkonna ohtude ja terviseriskidega (sh vaimne tervis, istuv töö, bioloogilised ja keemilised ohud). Heaolu arengukava seab eesmärgiks ka tööandjate ja töötegijate teadlikkuse suurendamise töösuhetest ja tööohutusest, töötegija ja tööandjate ootustele vastavate töötingimuste õigusraamistiku välja kujundamise ning tööd tegevate isikute kollektiivsetes töösuhetes osalemise võimaluste ja sotsiaaldialoogi ja kollektiivsete läbirääkimiste toetamise³.

TAT-st rahastatavad tegevused on kooskõlas EL-i põhiõiguste hartas nimetatud põhiõigustega ja puuetega inimeste konventsiooni väärtustega (vt lisa 1).

Samuti peavad toetatavad tegevused silmas Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtet 5 (kindel ja paindlik tööhõive), põhimõtet 8 (sotsiaaldialoog ja töötajate kaasamine) ning põhimõtet 10 (tervislik, ohutu ja hästi kohandatud töökeskkond ning isikuandmete kaitse)⁴.

Toetatavad tegevused on vastavuses liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste⁵ punktiga 7, mille kohaselt peaks riigid muu hulgas edendama paindlikke töötingimusi, nt kaugtööd; selgitama inimestele nende õigusi ja kohustusi ebatüüpiliste töölepingute ja uute töövormide osas (nt platvormitöö); soodustama sotsiaaldialoogi ja kollektiivläbirääkimisi ning toetama töötingimuste järelevalvet (nt koostama juhendeid või korraldama koolitusi uute töövormide teemal).

Toetatavad tegevused on kooskõlas ka ELi 2021–2027 töötervishoiu ja tööohutuse strateegilise raamistikuga, mis keskendub rohe-, digi- ja demograafilise üleminekule ning muutustega toimetulekule töömaailmas, aga ka tööõnnetuste ja kutsahaiguste tõhusale ennetusele ning võimalikeks tulevasteks tervisekriisideks valmisoleku suurendamisele⁶.

Eestis toimub iga 1000 töötaja kohta 5,4 tööõnnetust⁷. Kannatuste kõrval, mis tööõnnetused põhjustavad töötegijale ja tema lähedastele, võib õnnetustel olla ka ettevõttele märkimisväärne

¹ <https://valitsus.ee/media/6153/download>, lk 6 (D. Nüüdisajastame töötervishoiu tervist toetavaks ja vähendame inimeste töövõimekadu).

² <https://valitsus.ee/media/6153/download>, lk 4 (C. Valmistume tulevikutööks).

³ <https://www.sm.ee/heaolu-arengukava-2023-2030>, lk 12-15.

⁴ https://commission.europa.eu/system/files/2017-12/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_et.pdf.

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022D2296&qid=1693165413575>.

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0323&qid=1693659138362>.

⁷ Tööinspektsiooni statistika: <https://www.ti.ee/asutus-uudised-ja-kontaktid/statistika>.

mõju, sh tootlikkuse vähenemine, müügi vähenemine, töötajate motivatsiooni langus ja maine kaotus. Tööõnnetused, kutsehaigused ning tööst põhjustatud haigestumised suurendavad töötajate, tööandjate ja riigi kulusid. Ainuüksi 2022. aastal kaotati Eestis tööõnnetuste tõttu ca 1,1 mln töötundi ning 5,5 mln eurot. Viimasel viiel aastal on registreeritud 145 uut kutsehaigestumist ja 274 tööst põhjustatud haigestumise juhtumit⁸.

Töötingimusi mõjutavad suured ühiskondlikud muudatused, sh tehnoloogiline areng, kliimakriis ja vajadus rohepöördeks ning vananev ja mitmekesistuv rahvastik. Ennetustegevuses on üha olulisemad psühhosotsiaalsed ohutegurid, kuid endiselt on märkimisväärse tervisemõjuga ka riskid, mis tulenevad keemilistest, bioloogilistest, füüsikalistest ja füsioloogilistest ohuteguritest. Töösuhete kujundamisel mängib üha suuremat rolli sotsiaaldialoog ja kollektiivläbirääkimised. Levivad uued töövormid ja -meetodid, mis nõuavad uut lähenemist poliitikakujundusele ja järelevalvele ning ka riskide ennetusele ja maandamisele ettevõtete tasandil. Jätkusuutlikkuse tagamiseks on oluline spetsialistide järelkasv ning erinevate valdkondade koostöö.

Eestis puudub hetkel sekkumis- ja toetusüsteem, et ennetada pikaajaliselt töövõimetuslehel olevate inimeste püsiva töövõimetusel väljakujunemist, kuna kehtiva ravikindlustusseaduse alusel on lubatud töövõimetuslehel olemise ajal töötada piiratud (ainult pikaajalise töövõimetuslehe korral). Pikaajalise haiguse tõttu töölt eemale jäämisega kaasnevad kahjud nii isiku kui riigi tasandil. Inimese jaoks kaasneb elukvaliteedi halvenemine, sest ajutise töövõimetusel ajal makstav hüvitis või toetus ei kata kogu saamata jäänud töötasu ning töövõimekaoga kaasnevad lisaks töötamise takistustele ka tegutsemispiirangud igapäevaelus. Riigi tasandil jääb tööjõu potentsiaal rakendamata, mis toob kaasa tööhõive vähenemise ja töötusriskide suurenemise, samuti jääb saamata maksutulud ning tekivad kulud töövõimetusel kaasnevate toetuste maksmise ja teenuste osutamisega. Tööandja jaoks võib töötaja pikaajalise haiguse tõttu kaasneda tootmise vähenemine ja asendustöötaja palkamisega seotud kulu. Seetõttu on oluline maandada nende inimeste majandusliku toimetuleku halvenemise ja vaesuse riski ning toetada tööhõives püsimist. Selle saavutamiseks muudab Sotsiaalministeerium ravikindlustusseadust ning loob toetusüsteemi töötavatele pikaajaliselt töövõimetuslehel olevatele inimestele. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi roll on osaleda süsteemi kujundamises ja tegevuste koordineerimises tööturu vaates, kuna muudatustest lähtuvalt on neil inimestel võimalus ka töövõimet toetavaid teenuseid Töötukassalt saada.

Käskkirja eelnõu ja seletuskirja on välja töötanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi *MKM*) strateegiaosakonna peaspetsialist Pille Penk (pille.penk@mkm.ee), töösuhete ja töökeskkonna osakonna juhataja Seili Suder (seili.suder@mkm.ee), töökeskkonna juht Eva Põldis (eva.poldis@mkm.ee), töösuhete poliitika juht Liis Tõnismaa (liis.tonismaa@mkm.ee), nõunik Annely Salumaa (teenistusest lahkunud), tööhõive osakonna juhataja Kadi Kanarbik (teenistusest lahkunud), nõunik Reine Hindrekus-Koppel (reine.hindrekus-koppel@mkm.ee) ja peaspetsialist Tiina Vinkel (tiina.vinkel@mkm.ee). Eelnõu õigusliku ekspertiisi tegi õigusosakonna õigusnõunik Gerly Lootus (gerly.lootus@mkm.ee).

II Eelnõu struktuur ja sisu

Eelnõu sisaldab 14 punkti:

1. punkt „Reguleerimisala“;
2. punkt „Rakendusasetus, rakendusüksus ja elluviija“;

⁸ <https://www.ti.ee/asutus-uudised-ja-kontaktid/statistika>.

3. punkt „Toetuse andmise eesmärk ja tulemused“;
4. punkt „Toetatavad tegevused“;
5. punkt „Sihtrühm“;
6. punkt „Näitajad“;
7. punkt „Tegevuste abikõlblikkuse periood“;
8. punkt „Eelarve“;
9. punkt „Kulude abikõlblikkus“;
10. punkt „Toetuse maksmise tingimused ja kord“;
11. punkt „Elluviija kohustused“;
12. punkt „Aruandlus“;
13. punkt „Käskkirja muutmine“;
14. punkt „Finantskorrektsiooni tegemise ja toetuse tagastamise alused ja kord“.

Punkt 1. Reguleerimisala

Punktis 1 sätestatakse käskkirja reguleerimisala, sekkumise seosed TERE-programmiga ning riigiabi õigusraamistikuga seonduvad sätted.

Riigiabi reguleerivad Euroopa Liidu õigusaktid ning riigisisel tasandil konkurentsiseaduse 6. peatükk. Vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikele 1 on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul ettevõtjale antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust. Esimeseks oluliseks komponendiks enne nelja riigiabi kriteeriumi hindamist on teha selgeks, kas abi saaja on ettevõtja. Euroopa Kohtu praktikast tulenevalt tuleb riigiabi kontekstis lugeda ettevõtjaks kõiki üksusi, mis tegelevad järjekindlalt majandustegevusega. Seejuures ei ole oluline nende üksuste õiguslik seisund ega rahastamise viis, vaid see, kas isik tegeleb teenuste pakkumisega liberaliseeritud turul või mitte. Oluline pole isegi see, kas asutus või üksus on asutatud eesmärgiga teenida kasumit. Määravaks on vaid asjaolu, kas faktiliselt toetatav tegevus on majandustegevus. Teisisõnu, kas TAT-i raames pakutakse vastutasu eest mingit kaupa või teenust, mida vähemalt potentsiaalselt võiks turumajanduse tingimustes pakkuda ka konkurendid.

Seega tuleb hinnata, kas TAT tegevuste puhul on tegemist majandusliku või mittemajandusliku tegevusega. TAT-i raames rahastatavad tegevused ei ole majandustegevused, sest elluviija (elluviijad on MKMi osakonnad) kui valitsusasutuse ülesanded on avalikud ülesanded, mis ei ole majandustegevus ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

Kui elluviija teenuseid ise ei osuta, võib kaudseks abi saajaks olla ka ettevõtja, kellelt elluviija eespool nimetatud tegevuste elluviimiseks teenuse tellib. Siinkohal on oluline, et sellistel puhkudel on teenuseosutajad leitud riigihankemenetlusega, mille tulemusena tekib teenuse hind turuhinnana, mis välistab eelise andmise ja saamise. Seega ei ole tegemist riigiabiga ka pakkujate tasandil.

TAT-i raames toetatavad tegevused ei ole majandustegevus ja antav toetus ei ole riigiabi.

Punkt 2. Rakendusasutus, rakendusüksus ja elluviija

Punktis 2 sätestatakse meetme sekkumise eest vastutav rakendusasutus, rakendusüksus ja elluviija. Toetatavate tegevuste ja elluviija valikul lähtuti ühendmääruse §-s 7 sätestatud rakenduskava tegevuste üldistest valikukriteeriumidest ja -metoodikast.

ÜSS2021_2027 § 4 lõikes 3 nimetatud meetmete nimekirja kohaselt on ESF+ist rahastatavale 6. prioriteetse suuna meetme 21.4.3.1 „Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine“ rakendusasutus MKM (eelkõige strateegiaosakond) ja rakendusüksus Riigi Tugiteenuste Keskus. Tegevuse elluvijad on MKM-i töösuhete ja töökeskkonna osakond ning tööhõive osakond.

Punkt 3. Toetuse andmise eesmärk ja tulemused

Punktis 3 nimetatakse tegevuste toetamise eesmärgid ning tulemused.

Töövõime vähendamise ennetamisele suunatud koolitus-, teavitus- ning arendustegevuste eesmärk on aidata kaasa töötingimuste ehk töötervishoiu ja tööohutuse ning töösuhete parandamisele ning tervist hoidva töökeskkonna kujundamisele. Samal eesmärgil ohutu ja tervist hoidva töökeskkonna loomisele suunatud tegevused parandavad ettevõtetes ohutuskultuuri ning aitavad vähendada tööõnnetusi ja tööga seotud haigestumisi, mis omakorda vähendab sellega kaasnevat kulusid nii tööandjale, riigile kui ka ühiskonnale tervikuna.

Vältimaks pikaajalise töövõimekao väljakujunemist ning soodustamaks tööhõivet, aitavad pikaajalise haigusega töötajate toetussüsteemi loomisele suunatud tegevused ennetada püsiva töövõimekao väljakujunemist. Toetussüsteemi põhimõtete väljaarendamist ja õigusruumi muudatusi juhivad Sotsiaalministeerium, tööhõive valdkonna poliitikakujundaja roll selles on koordineerida ja kujundada loodavat süsteemi MKM-i vaates. Ravikindlustusseaduse muudatustega võimaldatakse pikaajalisel töövõimetuslehel olevatel töötajatel haiguslehe ajal (alates 60 päeva pikkune haigusleht) kohandatud tingimustes töötada. Samal ajal on võimalik saada töövõimet toetavaid tööturuteenuseid Töötukassalt ja töötasu vähenemist kompenseerivat hüvitist Tervisekassalt. Tööhõive valdkond MKM-is osaleb süsteemi põhimõtete kujundamises ja arendamises, et toetussüsteem toimiks. Sealjuures võib tekkida vajadus osaleda teavitustegevustes, mis on suunatud seotud osapooltele. Samuti on oluline toetada toetussüsteemi rakendavate institutsioonide vahelist koostööd. MKM-i koordineerimise tulemusena kujundatakse töövõimet toetavaid teenuseid pikaajalise ajutise töövõimetuslehega inimestele, monitooritakse ja analüüsitakse teenuste osutamist ning osaletakse toetussüsteemi edasistes arendustes.

Toetatavad tegevused panustavad Eesti riigi pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete hoidmisesse ning sihi „Eestis elavad arukad, tegusad ja tervist hoidvad inimesed“ alasihi „Tervist hoidev inimene“ saavutamisse. Eesti 2035 aluspõhimõtete hoidmist ja sihi saavutamist soolise võrdõiguslikkuse, võrdseid võimalusi ja ligipääsetavust toetaval moel mõeldakse järgmiste näitajatega: soolise võrdõiguslikkuse indeks, hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik, ligipääsetavuse näitaja.

Punkt 4. Toetatavad tegevused

Punktis 4 kirjeldatakse tegevusi TAT eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks.

TAT-i raames viiakse ellu tegevusi, mis on suunatud järgmiste eesmärkide täitmisele: tööohutuse parandamine Eesti ettevõtetes (sh pöörates tähelepanu füsioloogilistele, füüsikalistele, keemilistele, bioloogilistele ja psühhosotsiaalsetele ohuteguritele ja nendest põhjustatud tervisemõjude ennetamisele); vaimse tervise toetamine töökeskkonnas; töötervishoiuteenuse kvaliteedi parandamine; tööõnnetuste ja kutsahaiguste ennetamine; töötajate tervise edendamine töökeskkonnas; teadlikkuse tõstmine töösuhetest ja tööohutusest; töötajate kaasatuse ja sotsiaaldialoogi toetamine; kollektiivlääbirääkimiste soodustamine; töövaidluste kiire ja kvaliteetse

lahendamise tagamine; riikliku nõustamisteenuse ja järelevalve arendamine; poliitikakujundamise toetamine; püsiva töövõimekaio ennetamine; pikaajalisel töövõimetuslehel olevate inimeste tööhõivest väljalangemine; toetavate tööturuteenuste kujundamine pikaajalise haigusega töötajatele; teadlikkuse tõstmine pikaajalise haigusega töötajate toetussüsteemist.

Toetatavateks tegevusteks on koolitus- ja teavitustegevuste ning teiste arendustegevuste välja töötamine ja ellu viimine, teadmistepõhise poliitikakujundamise toetamiseks poliitikauuringute ja ekspertiiside läbiviimine, teadustöö edendamine, poliitikakujundajate ja -rakendajate pädevuse suurendamine ning pikaajalise haigusega töötajatele loodava toetussüsteemi kujundamine, koordineerimine ja edasine arendamine.

TAT tegevuspunkti 4.1 detailse plaani koostamiseks on kaasatud valdkonna ekspert. Koostöös eksperdiga ja kaasates sihtrühmi kaardistatakse valdkonnas esinevaid probleeme ja võimalikke lahendusi, mille tulemusel valmib 2024. aasta I poolaastal analüüs koos tegevuste kirjelduse ning rakendamise aja- ja tegevuskavaga perioodiks 2024–2029. Lähtuvalt eksperdiga koostöös valmivast analüüsist täpsustub punktis 4.1 nimetatud toetatavate tegevuste fookus.

4.1.1. Koolitus- ja teavitustegevuste ning arendustegevuste välja töötamine ja ellu viimine

Töösuhted ja töövormid mitmekesisuvad, tuues kaasa uued riskid töökeskkonnas, muutuvad tingimused töö ja töötajate suurema vastutuse. Töötajate töövõime säilitamiseks ja paremate tingimuste tagamiseks on oluline suurendada teadlikkust töökeskkonna ohtudest ja riskidest, samuti teadlikkust individuaalseid ja kollektiivseid töösuhteid reguleerivate õigusaktide võimalustest aidata kaasa töötingimuste parandamisele. Antud tegevuse raames on plaanis üle kogu Eesti ellu viia erinevaid koolitus-, teavitus- ja arendustegevusi, sh infopäevad, seminarid, koolitused, nõustamine, kampaaniad, juhendmaterjalid, publikatsioonid, digilahenduste loomine või arendamine, messidel osalemine jm.

Riigikontroll on viidanud aktiivse sihitatud ennetuse vajadusele ning tööandjate ja töötajate toetavale nõustamisele eeskätt igapäevaelu küsimustes⁹. Valdkonna teavitustegevus on jaotunud erinevate asutuste (Tööinspeksioon, Terviseamet, Tervise Arengu Instituut) vahel ja kuigi Tööinspeksioon on järelevalve kõrval jätkuvalt arendanud nõustamis- ja konsultatsiooniteenuseid, oleks vaja edasi arendada sihitatud ennetustegevusi, suunates tähelepanu kindlatele riskigruppidele, sektoritele ja ohuteguritele.

Parandamiseks tööelus osalejate teadlikkust töötervishoiust, tööohutusest ja töösuhetest, kaardistatakse TAT tegevuste raames teavitustegevuste vajadused erinevate sotsiaalsete rühmade lõikes ning töötatakse välja teavitustegevuste sisu või sobivusel tõlgitakse võõrkeeles olemasolev materjal. Ennetustegevuste paremaks sihitamiseks suunatakse tegevused kõrgema riskiga ja probleemsematesse valdkondadesse ja ettevõtetesse (st valdkondadesse, kus on suurem tööõnnetuste toimumise risk ning kus järelevalve käigus on ilmnenud enim probleeme).

Valminud infomaterjale levitatakse erinevate kommunikatsioonikanalite kaudu (televisioon, raadio, ajakirjad, ajalehed, sotsiaalmeedia), aga ka otse sihtrühmadele. Eesmärk on teadlikkuse tõstmiseks välja töötada innovaatilisi lahendusi, sealhulgas vajadusel digitaalseid.

2024. aastal on kavas ette valmistada ja võimalusel ellu viia töökeskkonnaspetsialistide täiendkoolitusprogramm. Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse (TTOS) § 16 lg 1 kohaselt on

⁹ Riigikontrolli aruanne “Töövõime vähendamise ennetamine”, punkt 100:
<https://www.riigikontroll.ee/tabid/206/Audit/5564/language/et-EE/Default.aspx>.

töökeskonnaspetsialist töökeskkonnaalaste teadmiste ja oskustega töötaja, keda tööandja on volitanud ettevõttes täitma töötervishoiu- ja tööohutusalaaseid kohustusi. TTOS § 16 lg 4 kohaselt peab töökeskonnaspetsialist tundma töötervishoidu ja tööohutust reguleerivaid õigusakte ja ettevõtte töötingimusi, neid jälgima ja kontrollima ning võtma tarvitusele abinõud töökeskonna ohutegurite mõju vähendamiseks. Samas ei täpsusta seadus nõudeid töökeskonnaspetsialisti teadmistele ja oskustele ning Eesti koolitusturul pakutakse eelkõige 1- ja 3-päevaseid kursuseid. Arvestades kohustuste hulka ja vastutuse määra ettevõtte töötervishoiu ja tööohutuse korraldamisel, on oluline pakkuda töökeskonnaspetsialistidele põhjalikumat koolitust. Seetõttu on vajalik koolitusprogrammi väljatöötamine, läbiviimine ja hindamine. Koolituse täpsem sisu, maht ja muu korraldusega seonduv täpsustub 2024. aastal. Koolituse läbiviimine piloodina on planeeritud hiljemalt 2025. aasta esimeses pooles. Tegevuse laiem eesmärk on välja arendada püsiv lahendus töökeskonnaspetsialistide koolitamiseks.

Nii töökeskonnaspetsialisti koolituse kui kõigi muude teavitustegevuste materjalide koostamisel välditakse tekstides ja kuvandites eelarvamusi ja stereotüüpe kinnistavaid hoiakuid naiste ja meeste ning tervisest tulenevate takistustega inimeste suhtes. Tegevuste planeerimisel on oluline pöörata tähelepanu soolise võrdõiguslikkuse edendamisele tööelu valdkonnas¹⁰, sh sooliste erinevustele töökeskonna ohutegurites, mis on tingitud asjaolust, et naised ja mehed on koondunud erinevatele tegevus- ja ametialadele ning nende töökeskonnad ja töötingimused on erinevad. Koolitus- ja teavitustegevuste käigus suurendatakse pädevust ka ligipääsetavuse osas, st kuidas luua erivajadustega inimestele ohutu töökeskond ja õiglased töötingimused¹¹.

Nii virtuaalsete kui füüsiliste teavitustegevuste läbiviimisel arvestatakse soolise võrdõiguslikkuse, võrdse kohtlemise ja ligipääsetavuse põhimõtteid¹². Vajadusel tellitakse sihitatud teavitustegevuste tõhustamiseks uuringuid ja kaasatakse eksperte, et tegevusi ette valmistada nii sisu kui ligipääsetavuse vaatest. Füüsiliste teavitustegevuste läbiviimisel jälgitakse, et need toimuksid Eesti erinevates piirkondades ning oleksid ligipääsetavates asukohtades või kohtades, kus on vajadusel võimalik kohandusi teha.

4.1.2. Poliitikauuringute ja ekspertiiside läbiviimine ning teadustöö edendamine

Tööpoliitika tegeleb töötingimuste (töötervishoid, tööohutus, töösuhted) edendamiseks soodsa keskkonna loomisega tööturul, sealhulgas töötingimuste arendamisega ning ohutu, tervisliku ja töövõimet edendava töökeskonna kujundamise ja säilitamisega. Teadmistepõhise poliitikakujundamise eesmärk on kaasa aidata tervikliku, kaasava ning teadus- ja tõendus põhise tööpoliitika kujundamisele.

Teadmistel põhineva tööpoliitika kujundamise toetamiseks viiakse läbi valdkonnaga seotud poliitikauuringuid ning kaasatakse eksperte, et saada lähteandmed poliitika kujundamiseks ja rakendamiseks. Protsessi käigus selgitatakse välja valdkonna probleemkohad, mille lahendamiseks on vajalik riigipoolne sekkumine. Võimalike lahenduste leidmiseks uuritakse välisriikide tööpoliitika meetmeid ja nende tõhusust, samuti selgitatakse välja sihtrühmade vajadused. Samuti edendatakse teadmistel põhineva tööpoliitika kujundamiseks teadustööd, mis

¹⁰ <https://kompetentsikeskus.sm.ee/et/abiks-rakendajale/2021-2027/toetuse-taotlejale-ja-saajale/digitooriist/kuidas-projektis-edendada-soolist-vordsust/soolise-vordoiguslikkuse-edendamine-too-ja-tooelu-valdkonnas>.

¹¹ <https://kompetentsikeskus.sm.ee/et/abiks-rakendajale/2021-2027/toetuse-taotlejale-ja-saajale/digitooriist/kuidas-projektis-tagada-ligipaasetavus>.

¹² <https://kompetentsikeskus.sm.ee/et/vordsed-voimalused/ligipaasetavus/ligipaasetavuse-parandamine/ligipaasetavus-sundmustele-ja-uritustele/kuidas-korraldada-ligipaasetavat-uritust>.

võib seisneda näiteks konkursi välja kuulutamises ja preemia välja andmises. Nagu eelnevalt viidatud¹³, tehakse esmane kaardistustöö ja hinnatakse edasised vajadused TAT meetmeteks 2024 II poolaastal.

Tulenevalt 2022. aasta mais Eesti Ametiühingute Keskliidu, Eesti Tööandjate Keskliidu ja Sotsiaalministeeriumi vahel sõlmitud kokkuleppest on 2024. aastal kavas analüüsida põhimõtteid, kuidas hüvitada tööst põhjustatud haiguse (sh kutsehaiguse) tõttu tekkinud kahju¹⁴. Uue hüvitamise süsteemi põhimõtete väljatöötamine eeldab põhjalikku analüüsi, sh teiste riikide regulatsiooni ja praktika uurimist ning erinevate alternatiivide mõjude hindamist. Analüüsida tuleb, kas ja mil moel oleks otstarbekas praegust tööõnnetuste ja kutsehaiguste kahjuhüvitise maksmise süsteemi ümber kujundada, samuti kuidas parandada kutsehaiguste ja tööst põhjustatud haiguste diagnoosimist. Analüüsi tulemuste alusel kavandatakse arutelud sotsiaalpartnerite ja teiste huvirühmadega sobivaima lahenduse leidmiseks.

2022. aastal võttis Euroopa Liidu Nõukogu vastu direktiivi (EL) 2022/2041, mis käsitleb piisavat miinimumpalka Euroopa Liidus. Muuhulgas tuleb direktiivi artikkel 4 lõikest 2 liikmesriikidele, kus kollektiivlepingutega kaetuse määr on alla 80%, kohustus koostada tegevuskava kollektiivlääbirääkimiste edendamiseks. Tegevuskava uuendatakse iga viie aasta järel. Kollektiivlääbirääkimiste edendamise ettepanekute välja töötamise toetamiseks on kavas tellida analüüs, mis aitaks välja selgitada põhjused, miks Eestis sõlmitakse vähe kollektiivlepinguid, milline on välisriikide praktika kollektiivlääbirääkimiste soodustamise osas ning millised on võimalused kollektiivlääbirääkimiste edendamiseks Eestis.

4.1.3. Poliitikakujundajate ja -rakendajate pädevuse suurendamine

Poliitikakujundajate ja -rakendajate pädevuse tõstmiseks toimuvad koolitused, õppereisid, osaletakse messidel ja konverentsidel, täiendatakse ligipääsu andmeallikatele ning soetatakse erialaseid teavikuid. Samuti on põhjendatud poliitikaotsuste tegemisel tähtis teiste riikide parima praktika kättesaadavus ja kasutamise oskus. Vajadusel arendatakse ka digilahendusi, et saada lähteandmed teadmispõhise poliitika kujundamiseks töötervishoiu ja tööohutuse ning töösuhete valdkonnas.

4.2.1. Pikaajalise haigusega töötajate toetussüsteemiga seotud tegevustes osalemine, nende kujundamine ja koordineerimine

Toetussüsteemi põhimõtete väljaarendamist ja õigusruumi muudatusi juhivad Sotsiaalministeerium. Tööhõive valdkonna poliitikakujundaja roll on kujundada, koordineerida ja edendada loodavat süsteemi MKM-i vaates. Kuna pikaajalisel töövõimetuslehel viibivad inimesed saavad süsteemi rakendamisel taotleda töövõimet toetavaid tööturuteenuseid Töötukassalt, on vajalik luua koostöös erinevate osapooltega töövõimet toetavate teenuste osutamise põhimõtted. Samuti tuleb süsteemi rakendamise toetamiseks teavitada avalikkust ja sihtrühmi neid puudutavatest võimalustest, muudatustest ja muudatustega kaasnevatest mõjudest. Süsteemi edendamiseks on vajalik osaleda töörühma kohtumistel, aruteludel, seminaridel. Süsteemi edasiarendusteks vajalike tegevuste kavandamiseks on vaja osaleda mõju hindamise uuringutes ja omada ülevaadet süsteemi kasutamise kohta, sh monitoorida töövõimet toetavate teenuste kasutamist koostöös Sotsiaalministeeriumi ja Töötukassaga. Vajaduspõhiselt kaasatakse tegevusse ka valdkonnaga seotud eksperte ja vahetatakse kogemusi teiste EL riikide poliitikakujundajatega õppereisidel, konverentsidel, seminaridel ning koolitustel.

¹³ Siinse seletuskirja lk 5.

¹⁴ <https://sm.ee/uudised/allkirjastati-hea-tahte-kokkulepe-sooduspensionite-reformimiseks>.

Kõigi TAT-i tegevuste kavandamisel ja elluviimisel järgitakse soolise võrdõiguslikkuse, võrdse kohtlemise ja ligipääsetavuse põhimõtteid. Jälgitakse, et inimene saaks tegevustes osaleda viisil, mis tema olukorda ei kahjusta. Tegevuste elluviimisel arvestatakse, et sihtrühma kuuluvad inimesed võivad olla nt liikumis-, nägemis-, intellekti- või kuulmispuudega. TAT-is nimetatud tegevuste elluviimisel jälgitakse, et puuetega inimestel oleks võimalus tegevuses osaleda, samuti et nii enne kui pärast tegevusi oleks tagatud võimalus saada informatsiooni neile sobival viisil. Abimeetmeid planeeritakse vajadusel kõigi puudeliikide lõikes.

Uuringute ja analüüside läbiviimisel ja arendustegevuste kavandamisel arvestatakse, et tööturu soolisest segregatsioonist (naiste ja meeste koondumine erinevatele tegevus- ja ametialadele) tulenevalt töötavad naised ja mehed erinevates töökeskkondades ja neil on erinevad töötingimused. Tegevuste kavandamisel ja elluviimisel arvestatakse eri soost ja rahvusest sihtrühma liikmete ning erivajadusega inimeste erinevate vajadustega ja tagatakse neile võrdsed võimalused tegevustes osaleda. Poliitikakujundajate ja -rakendajate pädevuse tõstmisel käsitletakse muuhulgas ka soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise, sh ligipääsetavuse põhimõtteid.

TAT-s nimetatud tegevuste elluviimisel ei koguta mingil viisil infot tegevustes osalevate inimeste rassi, usu ega seksuaalse sättumuse kohta.

Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH (ingl *do no significant harm* ehk ei kahjusta oluliselt) analüüs ei tuvastanud meetmel potentsiaalselt olulist kahju keskkonnamärgidele, mistõttu puudub vajadus täiendavate nõuete kehtestamiseks. TAT koostamisel on arvestatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ja puuetega inimeste õiguste konventsioonis sätestatuga (vt seletuskirjale lisatud kontroll-lehte).

Punkt 5. Sihtrühm

Punktis 5 nimetatakse tegevuste sihtrühmad. Koolitus- ja teavitustegevuste ning teiste arendustegevuste sihtrühmaks on tööeline elanikkond, töötajad (sh noored alates 15. eluaastast, samuti muu kui töölepingu alusel tööd tegevad isikud, näiteks töövõtulepingu alusel töötavad isikud), ettevõtted (kui ei ole veel jõutud töötajaid palgata), tööandjad, töötervishoiu ja tööohutusega valdkonnaga seotud spetsialistid (sh töökeskkonnaspetsialistid, füsioterapeudid, ergonoomid, tööhügieenikud, töö- ja organisatsioonipsühholoogid, töökeskkonna mõõteteenuste osutajad), poliitikakujundajad ja -rakendajad. Samuti tervishoiuteenuse osutajad (sh töötervishoiuarstid, töötervishoiuõed, perearstid), sotsiaalpartnerid ja erialaliidud ning muud huvirühmad.

Teadmispõhist poliitikat toetavate tegevuste (poliitikauuringute ja ekspertiiside läbiviimine ning teadustöö edendamine, poliitikakujundajate ja -rakendajate pädevuse suurendamine) sihtrühmaks on ministriumite ja nende valitsemisalas tegutsevate asutuste ametnikud (nt Tööinspektsiooni inspektorid, nõustamisjuristid, töövaidluskomisjonide juhatajad, konsultandid, Terviseameti, Tervise Arengu Instituudi töötajad) ning teised töötervishoiu, tööohutuse ja töösuhete valdkonnaga ametialaselt kokku puutuvad riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutuse ametnikud ja töötajad.

Pikaajalise haigusega töötajate toetussüsteemi loomist toetavate tegevuste otseseks sihtrühmaks on poliitikakujundajad ja -rakendajad ning tegevuste kujundamise ning koordineerimise tulemusena kaudseks sihtrühmaks tööeline elanikkond, töötavad ravikindlustatud ja tööandjad.

Punkt 6. Näitajad

Punktis 6 on nimetatud TAT näitajad, mis aitavad mõõta eesmärkide saavutamist nii kvantitatiivselt kui ajaliselt. Esitatud on meetmete nimekirja väljundnäitaja ja tulemusnäitaja ning nende alg- ja sihttasemed, mille saavutamist TAT toetab. Samuti on kirjeldatud näitajate sisu.

Meetmete nimekirja väljundnäitajaks on “Toetatud tegevuste arv töötingimuste edendamiseks“ ja 2029. aasta sihttasemeks on 20 ellu viidud tegevust. Vastavateks tegevusteks on planeeritud teavitustegevuste elluviimine (kampaniate, koolituste, infoürituste ja konverentside korraldamine ning teavitus-ja juhendmaterjalide koostamine). Samuti uuringute, ekspertiiside ja analüüside läbiviimine ning arendustegevuste ja digilahenduste väljatöötamine.

TAT tulemusnäitajaks on „tervislikel põhjustel tööhõivest väljalangenute osakaal (15-74 a vanuserühmas)“. Sihttaseme määramisel kasutati Eesti tööjõu uuringu andmeid: 15-aastaste ja vanemate inimeste seas tervislikel põhjustel tööhõivest väljalangenute osakaal kõikidest tööhõivest väljalangenutest. Tuginedes sihttaseme määramise ajale eelnenud aastate (2015-2019) trendile, võeti eesmärgiks saavutada olukord, kus tervislikel põhjustel tööhõivest väljalangenute osakaal kõikidest tööhõivest väljalangenutest väheneb või ei ületa 12% (vastab 2019. a osakaalule).

Nii väljund- kui tulemusnäitajate täitmisesse panustavad punkti 4.1 tegevused.

	Näitaja nimetus ja mõõtühik	Algtase	Vahe-sihttase (2024)	Sihttase (2029)	Selgitav teave
Meetmete nimekirja väljundnäitaja	Toetatud tegevuste arv töötingimuste edendamiseks				
	Tegevuste arv	0	1	20	Näitajasse panustavad tegevused on teavitustegevused (kampaniate, koolituste, infoürituste ja konverentside korraldamine ning teavitus- ja juhendmaterjalide koostamine). Samuti uuringute, ekspertiiside ja analüüside läbiviimine ning arendustegevuste ja digilahenduste väljatöötamine. Näitaja täitmist raporteeritakse vahearuannetes ja lõpparuandes.
Tulemusnäitaja	Tervislikel põhjustel tööhõivest väljalangenute osakaal (15-74 a vanuserühmas)				
	Tööhõivest väljalangenute osakaal	12%	0	≤ 12%	Näitaja täitmist raporteeritakse lõpparuandes

					Statistikaameti tööjõu-uuringust saadavate andmete põhjal.
--	--	--	--	--	--

7. Tegevuste abikõlblikkuse periood

Tegevuste abikõlblikkuse periood on 1. juuli 2023. a kuni 31. detsember 2029. a.

Punkt 8. Eelarve

TAT eelarve on 3 470 414 eurot, sh ESF+ toetus 70 protsenti ehk 2 429 289,80 eurot, millele lisandub riiklik kaasfinantseering 30 protsenti ehk 1 041 124,20 eurot. Tegevuste ja aastate kaupa on eelarve näidatud TAT lisa finantsplaanis TAT eelarve kulukohtade kaupa.

Punkt 9. Kulude abikõlblikkus

Abikõlblike kulude, sh abikõlbmatute kulude, kindlaksmääramisel tuleb lähtuda ühendmääruse §-des 15-17 sätestatust).

TAT-s on lubatud tegevuste elluviimisega kaasnevad personali-, transpordi- ja lähetuskulud. Abikõlblikud on tegevuste väljatöötamise, piloteerimise, elluviimise ning tegevustest teavitamise kulud, sealhulgas: punktis 4.1 kirjeldatud koolitus- ja teavitustegevuste, poliitikaanalüüside ja ekspertiiside läbiviimise ning poliitikakujundajate ja -rakendajate pädevuse suurendamise (seminarid, õppereisid, lähetused, teavikud, erialakirjandus) ja teised valdkonna ning tegevuste elluviimisega seotud arendustegevuste väljatöötamise ja teadustööde edendamise kulud, samuti tegevuste elluviimiseks vajalikud personalikulud; punktis 4.2 kirjeldatud tegevuste elluviimiseks vajalikud personalikulud ning vajadusel valdkonna ja tegevuste kujundamise ning koordineerimisega kaasnevad kulud.

Vastavalt ühendmääruse § 17 punktile 8 on kaudsed kulud abikõlblikud ainult lihtsustatud hüvitamisviisidest ühtse määra alusel. Ühtse määra rakendamisel ei tule tõendada ega esitada rakendusüksusele koos maksetaotlusega kaudsete kulude kuludokumente, kulude tasumist tõendavaid dokumente ega kulu aluseks olevaid arvestusmetoodikaid. Seetõttu ei kontrollita ka kaudsete kulude aluseks olevaid kulusid paikvaatluse ega projektauditi käigus. Samuti ei pea osalise tööajaga administreeriva personali üle pidama arvestust ega raamatupidamisarvestuses eristama ühtse määra alusel hüvitatud kaudseid kulusid.

Kaudsed kulud moodustavad 15% TAT tegevuste otsestest personalikuludest.

Punkt 10. Toetuse maksmise tingimused ja kord

Toetuse väljamaksmine toimub ühendmääruse § 27 lõike 1 punkti 1 alusel, v.a kaudsete kulude hüvitamine. Makse aluseks olevaid dokumente võib esitada vähemalt üks kord kvartalis, kuid kõige sagedamini üks kord kuus. Kuna riigiasutused saavad kulude tasumiseks enne toetuse saamist käibe vahendeid riigieelarve seaduse alusel, on nende taastamiseks vaja võimalikult kiiresti esitada rakendusüksusele makseid, et abikõlblikud kulud saaks omakorda lisada Euroopa Komisjonile esitatavasse maksetaotlusse. Kui kalendrikuus makseid ei tehta, siis null-reaga makset esitada ei tule.

Punkt 11. Elluviija kohustused

Lisaks TAT-s sätestatule kohalduvad tegevuste elluviijale kõik ühendmääruse §-des 10 ja 11 toetuse saajale sätestatud kohustused. Muu hulgas tuleb erilist tähelepanu pöörata riigihangete seaduse järgimisele.

Rakendusasutuse nõudmisel on elluviija kohustatud esitama TAT eelarve jagunemise aastate ja eelarveartiklite kaupa. Vastav nõue on vajalik sisendina riigieelarve ja tööplaani planeerimise protsessis. Elluviija on kohustatud rakendusasutusele esitama iga kuu eelarve täitmise aruande. Rakendusasutus on aruandekohustuslik tema vastutusalas olevate meetmete elluviimises ning selleks eraldatud toetuse kasutamises, mistõttu on vajalik tihedamini kui kaks korda aastas (aruannete esitamise tähtajad) seirata vahendite kasutamist ning vajaduse korral sekkuda (ala- või ülekasutamine) TAT-i elluviimisse.

Peale TAT kinnitamist tuleb rakendusüksusele esitada väljamaksete prognoos 15 tööpäeva jooksul. Igal aastal tuleb väljamaksete prognoos järgmise eelarveaasta kohta esitada eelneva aasta 10. detsembriks või kümne tööpäeva jooksul peale eelarve kinnitamist. Kui väljamaksetaotlused erinevad esitatud prognoosist 25%, tuleb elluviijal esitada järelejäänud eelarveaasta kohta uus väljamaksete prognoos.

Siinkohal on oluline rõhutada, et erinevalt teistest fondidest tuleb ESF+'ist rahastatud tegevustes osalejate kohta koguda nõutavad andmed vastavalt ÜSS2021_2027 § 19 lõikele 3.

Punkt 12. Aruandlus

Punktis 12 sätestatakse vahearuanete ja lõpparuande esitamise kohustus ja tähtajad ning aruannetes puuduste esinemise korral nende menetlemise kord. Korrapäraselt esitatud aruanded aitavad jälgida TAT tegevuste edenemist ja tulemuste täitmist ning võimaldavad vajaduse korral juhtida tähelepanu vajakajäämistele ja teha tegevuste elluviimises õigeaegseid muudatusi. Järeларуande esitamise kohustust elluviijal ei ole.

Punkt 13. Käskkirja muutmine

Punktis 13 sätestatakse TAT muutmise kord. Muudatusvajadused peavad olema motiveeritud ja aitama kaasa TAT edukale elluviimisele. Sagedamini kui üks kord kuue kuu jooksul ei ole TAT muutmine mõistlik, arvestades muutmisprotsessi ajamahukust ja sellega kaasnevat halduskoormust. TAT-i muutmine peab põhinema põhjalikel analüüsidel ja planeerimisel, välistades sagedaste paranduste vajaduse. Samuti peavad vajalikud muudatused olema põhjendatud ning läbi kaalutud.

Punkt 14. Finantskorrektsiooni tegemise ja toetuse tagastamise alused ja kord

Viidatakse finantskorrektsiooni otsuste ja tagasimaksete tegemise reeglistikule.

III Käskkirja vastavus Euroopa Liidu õigusaktidele

Eelnõu on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid;

2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013.

IV Käskkirja mõjud

Eelnõuga luuakse ja viiakse ellu tegevusi, mis panustavad töötervishoiu, tööohutuse ja töösuhete edendamisele.

Sotsiaalne mõju, sh sooline võrdõiguslikkus, võrdne kohtlemine ja ligipääsetavus

Teavitustegevuste läbiviimise kaudu tõuseb nii töötajate kui tööandjate teadlikkus oma õigustest ja kohustusest, samuti ülejäänud töötervishoiu ja tööohutuse ning töösuhete küsimustega ametialaselt kokkupuutuva sihtrühma teadlikkus. Samuti aitab teavitustegevuste elluviimine mõjutada hoiakuid. TAT tegevused parandavad teadlikkust kollektiivseid töösuhteid reguleerivate õigusaktide võimalustest aidata kaasa töötingimuste parandamisele. Tegevused aitavad ennetada töövõime vähenemist ja tervisekao tekkimist ohutu töökeskkonna ja töötingimuste arendamise kaudu. TAT tegevused aitavad ennetada tervislikel põhjustel tööhõivest väljalangemist. Tervist hoidva töökeskkonna loomisele suunatud tegevused aitavad parandada tööohutuskultuuri ning seeläbi vähendada tööõnnetusi ja tööga seotud haigestumisi. See omakorda aitab vähendada kaasnevaid kulusid nii tööandjale (sh haigestunud töötaja asemel kulutused uute töötajate otsimisele ja koolitamisele), riigile kui ka ühiskonnale tervikuna. Pikaajalise haigusega töötajate toetussüsteemi loomisele suunatud tegevused aitavad ennetada püsiva töövõimekao väljakujunemist.

TAT tegevused avaldavad positiivset sotsiaalset mõju tervisest tuleneva takistusega inimeste tööhõivele läbi ühiskonna ja sihtgrupi teadlikkuse tõstmise ning teadus- ja tõenduspõhiste tööpoliitika kujundamise. Samuti tõuseb poliitikakujundajate ja -rakendajate pädevus töövaldkonnas soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise, sh ligipääsetavuse teemades, mis omakorda avaldab positiivset mõju antud põhimõtetega kooskõlas tööpoliitika kujundamisele ja rakendamisele.

TAT tegevused aitavad vähendada soolist ebavõrdsust ja sooliste stereotüüpide mõju tööelule. Tegevuste kavandamisel ja elluviimisel järgitakse soolise võrdõiguslikkuse, võrdse kohtlemise ja ligipääsetavuse põhimõtteid. Uuringute ja analüüside läbiviimisel ja arendustegevuste kavandamisel arvestatakse, et tööturu soolisest segregatsioonist (naiste ja meeste koondumine erinevatele tegevus- ja ametialadele) tulenevalt töötavad naised ja mehed erinevates töökeskkondades ja neil on erinevad töötingimused. Tegevuste kavandamisel ja elluviimisel arvestatakse eri soost ja rahvusest sihtrühma liikmete ning erivajadusega inimeste erinevate vajadustega ja tagatakse neile võrdsed võimalused tegevustes osaleda. Poliitikakujundajate ja -rakendajate pädevuse tõstmisel käsitletakse muuhulgas ka soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise, sh ligipääsetavuse põhimõtteid.

Eelnõu panus „Eesti 2035“ näitajatesse: soolise võrdõiguslikkuse indeks, hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik, ligipääsetavuse näitaja.

Regionaalareng

Näitajate metoodika meetmete nimekirjas on antud TAT-i osas märgitud puutumus regionaalse arengu näitajaga „Tervena elada jäänud aastad“. Samas on TAT elluviija hinnanud, et tegevuste iseloomust tulenevalt on mõju regionaalarengusse vähene ja pigem kaudne. Lisaks on aja jooksul osaliselt sekkumised antud meetmes ümberkujundatud ning seega on meetmepetsiifilised näitajad kaetud teiste meetme sekkumistega, millel on hinnatud otsene panus regionaalarengusse.

Olenemata asjaolust, et TAT-il puudub otsene seos Eesti 2035 näitajaga, mis suurendaks regionaalset tasakaalustatust, kavandab elluviija TAT tegevused selliselt, et võimalusel saaks arvesse võtta regionaalseid aspekte. Seega hinnates regionaalarengu mõju kaudseks, ei keskendu TAT tegevused ühele kindlale regioonile, olgugi et elluviija eeldus on, et tegevuste tulemusena suureneb teadlikkus töötingimustest ning tervist hoidva töökeskkonna kujundamisest kõigis piirkondades. Kuna ka TAT sihtrühmade liikmed paiknevad üle Eesti, on tagatud TAT tegevusvaldkondade regioonide ülene käsitlemine (näiteks töösuhetes tõusetuvad probleemid on regioonide ülesed). Teavitustegevuste elluviimisel jälgitakse, et kõikide piirkondade inimestel oleksid võrdsed võimalused tegevustes osalemiseks (vajadusel digilahenduste kasutamise kaudu). Samuti võetakse TAT raames läbiviidavate uuringute ja analüüside osas võimalusel arvesse regionaalseid aspekte, kus need on võimalikud ja asjakohased.

Keskkond/kliima

Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskaava DNSH (ingl *do no significant harm* ehk ei kahjusta oluliselt) analüüs leidis, et kavaga ette nähtud sekkumistel hinnanguliselt olulist kahjulikku mõju DNSH printsiibi alusel ei ole.

TAT tegevuste elluviimisega ei kaasne otsest positiivset muutust ega ka negatiivset mõju keskkonnahoiu ja kliima eesmärgile. Ootus on, et rahastatavad tegevused ei suurendaks negatiivset keskkonnamõju, väärtustaks osapooli, kes tegelevad teadlikult säästliku keskkonnakasutusega, ning teenuste ja toodete hankimisel lähtutaks keskkonnahoidlike hangete kriteeriumitest. Keskkonnahoidlik riigihange on protsess, mille käigus ametiasutused püüavad hankida selliseid kaupu, teenuseid ja ehitustöid, mille keskkonnamõju on kogu nende olelusringi jooksul väiksem, kui sama põhiülesandega kaupadel, teenustel ja ehitustöödel, mida muul juhul hangitaks.

Andmekaitsealane mõjuhindamine

TAT raames on isikuandmete töötlemine vajalik tegevuse 4.1 raames. Osalevate inimeste kohta tuleb koguda isikuandmeid, mis on vajalikud TAT tegevuste elluviimisel ning õigusaktides ettenähtud andmekorje ja TAT järelevalve teostamiseks (ÜSS2021-2027 § 19 lg 1).

Isikuandmed kogutakse tegevustes osalemise nõusoleku alusel ning tegemist on väikese riivega andmetega ainult toetatavatesse tegevustesse registreerumise korral. Kogutavateks andmeteks on osaleja nimi, asutuse/organisatsiooni nimetus, ametinimetus, vajadusel kontaktandmed ning tegevuses osalemist kinnitav (digi)allkiri.

Lisaks on tegevuste elluviijal reeglina kohustus koguda osalejate andmeid, mis on nimetatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1057 artiklis 17 ning I ja II lisas vastavalt ÜSS2021-2027 § 19 lõikes 3 sätestatule ning ta peab need esitama RÜ-le. Kuna TAT tegevused on suunatud teadlikkuse tõstmisele ning teadmispõhise tööpoliitika kujundamisele, kus tegevuste elluviimisel ei ületata 32 kontakttundi, kuulub tegevus erandi alla ning osalejatelt ei ole

tarvis koguda isikuandmeid suuremahuliselt ega detailselt, vaid piisab eelmises lõikes toodud andmekoosseisust.

V Käskkirja kooskõla valikukriteeriumitega

TAT-i tegevused vastavad perioodil 2021–2027 seirekomisjonis kinnitatud üldistele valikukriteeriumitele.

1. TAT kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele

TAT-i mõju on kirjeldatud seletuskirja IV peatükis ning mõju meetmete nimekirjas nimetatud näitajasse seletuskirja punktis 4.

2. TAT-i põhjendatus

TAT tegevused aitavad kaasa meetme 21.4.3.1 „Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine“ eesmärgi saavutamisele. TAT-i eesmärgi, vajalikkuse ja eesmärgi saavutamiseks tehtavate tegevuste põhjalik kirjeldus on esitatud seletuskirja I ja II peatükis.

3. Kuluefektiivsus

Planeeritud eelarve kujunemist on kirjeldatud eelarve seletuskirjas. Eelarve planeerimisel lähtutakse varasematest kogemustest sama tüüpi kulude tegemisel ja seda korrigeeritakse vajaduse korral tarbijahinnaindeksi prognoositava muutusega. Uut tüüpi kulude planeerimisel uuritakse hindasid turult või töötatakse need ise välja.

4. Elluviija suutlikkus projekti ellu viia

TAT tegevuste elluviijaks on MKM-i töösuhete ja töökeskkonna osakond ning tööhõive osakond, mis tegutsevad MKMi põhimääruse kohaselt. Elluviijal on võimekus ja vajalik kompetents TAT-is planeeritud tegevuste elluviimiseks, sh varasem praktika ESF 2014-2020 projektide näitel.

5. Kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega

Kooskõla Eesti 2035 aluspõhimõtete ja sihtidega on hinnatud seletuskirja sissejuhatuses ning IV osas.

VI Käskkirja jõustumine

Käskkirja rakendatakse tagasiulatuvalt alates 01.07.2023.

VII Käskkirja kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile ning e-posti teel Riigi Tugiteenuste Keskusele ja Ühtekuuluvuspoliitika fondide võrdõiguslikkuse

kompetentsikeskusele. Samuti edastatakse eelnõu EISi kaudu arvamuse avaldamiseks ühtekuuluvuspoliitika 2021–2027 rakenduskava seirekomisjonile ja Euroopa Komisjonile.

Seletuskirja lisad:

1. Põhiõiguste hartaga ja puuetega inimeste õiguste konventsiooniga arvestamise kontroll-leht;
2. Riskihindamine.